YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

19 päivänä tammikuuta 2006 *

Asiassa C-240/03 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 28.5.2003,

Comunità montana della Valnerina, edustajinaan avvocato P. De Caterini, avvocato E. Cappelli ja avvocato A. Bandini, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolena ja muuna osapuolena ovat

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään C. Cattabriga ja L. Visaggio, avustajanaan avvocato A. Dal Ferro, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ja **Italian tasavalta**, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. Aiello, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. Malenovský, S. von Bahr, A. Borg Barthet ja A. Ó Caoimh (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.3.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Valituksessaan Comunità montana della Valnerina (jäljempänä CMV) vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-340/00, Comunità montana della Valnerina vastaan komissio, 13.3.2003 antaman tuomion (Kok. 2003, s. II-811; jäljempänä valituksenalainen tuomio) siltä osin kuin mainitulla tuomiolla hylättiin osittain sen kanne,

jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaadittiin kumoamaan 14.8.2000 tehty Euroopan yhteisöjen komission päätös C(2000) 2388, jolla peruutettiin Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosaston taloudellinen tuki, joka sille oli myönnetty 10.11.1993 tehdyllä komission päätöksellä C (93) 3182 (jäljempänä peruuttamispäätös ja myöntämispäätös) metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan pilotti- ja esittelyhankkeeseen vuoristoalueiden syrjäseuduilla (jäljempänä hanke).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Euroopan yhteisöjen neuvosto antoi 24.6.1988 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa asetuksen (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9).

3 Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 (EYVL L 374, p. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2082/93 (EYVL L 193, s. 20; jäljempänä asetus N:o 4253/88), 14–16 artiklassa on säännökset rakennerahastoista maksettavien tukihakemusten käsittelemisestä ja taloudellisen tuen myöntämisedellytyksistä sekä tietyt erityissäännökset.

4 Lisäksi asetuksen N:o 4253/88 21 artiklassa on mainitun taloudellisen tuen maksamiseen liittyviä säännöksiä, 23 artiklassa varainhoidon valvontaan liittyviä säännöksiä ja 24 artiklassa tämän saman tuen vähentämistä, pidättämistä ja peruuttamista koskevia säännöksiä.

5 Kyseisen asetuksen 24 artiklassa säädetään tältä osin seuraavaa:

"1. Jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei ilmeisesti oikeuta siihen myönnettyyn rahalliseen tukeen tai osaan siitä, komissio tekee tapauksesta aiheellisen tutkimuksen yhteistyöhön osallistumista noudattaen, pyytäen erityisesti asianomaista jäsenvaltiota tai muita tämän toiminnan täytäntöönpanoa varten nimeämiä viranomaisia esittämään havaintonsa määräajassa.

2. Tämän tutkimuksen perusteella komissio voi vähentää asianomaiseen toimintaan tai toimenpiteeseen annettua tukea tai pidättää sen, jos tutkimus paljastaa epäsäännöllisyyksiä tai sellaisen huomattavan muutoksen, jolle ei ole pyydetty komission hyväksyntää ja joka vaikuttaa toiminnan tai toimenpiteen laatuun tai niihin olosuhteisiin, joissa ne pannaan täytäntöön.

3. Jokainen aiheettomasti vastaanotettu rahasumma on palautettava komissiolle. Rahasummiin, joita ei palauteta, lisätään viivästyskorko varainhoitoasetuksen säännösten ja niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka komissio antaa VIII osastossa tarkoitettuja menettelytapoja noudattaen."

II Tosiseikat

6 Asian tosiseikat, sellaisina kuin ne käyvät ilmi valituksenalaisen tuomion 7–30 kohdasta, voidaan tiivistää seuraavasti.

7 CMV haki kesäkuussa 1993 komissiolta yhteisön tukea hankkeelle.

8 Hankkeen yleinen tavoite oli koeluonteisesti toteuttaa ja esitellä kaksi metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan ohjelmaa, joista toisesta vastasi CMV Valnerinassa (Italia) ja toisesta Route des Senteurs -niminen yhdistys (jäljempänä RDS) Drôme provençalessa (Ranska) ja joiden tarkoituksena oli esitellä ja kehittää maaseutumatkailun kaltaisia vaihtoehtoisia toimintoja samanaikaisesti tavanomaisen maataloustoiminnan kanssa.

9 Myöntämispäätöksen 1 artiklan toisen kohdan mukaan CMV ja RDS olivat hankkeen "vastuuosapuolia". Myöntämispäätöksen 2 artiklan mukaan hankkeen toteuttamisajanjaksoksi vahvistettiin 30 kuukautta eli 1.10.1993–31.3.1996. Mainitun päätöksen 3 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan hankkeen hyväksyttävät kokonaiskustannukset olivat 1 817 117 ecua ja Euroopan yhteisön taloudellisen tuen enimmäismääräksi vahvistettiin 908 558 ecua. Tämän saman päätöksen 5 artiklan mukaan "[se] oli osoitettu" sekä CMV:lle että RDS:lle.

10 Myöntämispäätöksen liitteeseen I sisältyi hankkeen kuvaus. Kyseisessä liitteessä olevassa 5 kohdassa CMV nimettiin kyseisen taloudellisen tuen "saajaksi" ja RDS "hankkeen toiseksi vastuuosapuoleksi". Tässä samassa liitteessä olevassa 8 kohdassa esitettiin hanketta koskeva rahoitussuunnitelma ja mainitun hankkeen eri toimiin kohdistettujen kustannusten jakautuminen. Hankkeen toimet ja niitä vastaavat kustannukset esitettiin yksityiskohtaisesti neljässä osassa ja CMV:n ja RDS:n oli kummankin tarkoitus toteuttaa kahdessa näistä neljästä osasta suunnitellut toimet.

11 Myöntämispäätöksen liitteessä II vahvistettiin taloudellisen tuen myöntämiseen liittyvät rahoitukselliset edellytykset. Sen 1 kohdassa täsmennettiin erityisesti, että jos mainitun tuen saaja aikoo oleellisesti muuttaa liitteessä I kuvattuja toimenpiteitä, sen täytyi ilmoittaa tästä etukäteen komissiolle ja saada tältä hyväksyntä. Tässä liitteessä II olevan 2 kohdan mukaan kyseisen tuen myöntäminen edellytti kaikkien myöntämispäätöksen liitteessä I esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi mainitussa liitteessä II olevassa 4 kohdassa todettiin, että taloudellinen tuki suoritettiin suoraan CMV:lle tuensaajana ja sen oli huolehdittava RDS:lle kuuluvien summien maksamisesta. Saman liitteen 5 kohdan mukaan komissiolla oli eri kustannuksiin liittyvien rahoituksellisten tietojen tarkastamiseksi oikeus pyytää tutkittavaksi jokainen alkuperäinen tosite tai sen oikeaksi todistettu jäljennös ja suorittaa tämä tutkimus välittömästi paikalla tai pyytää kyseisten asiakirjojen toimittamista itselleen. Myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 6 kohdan mukaan tuensaajan oli säilytettävä komission käytettävissä viiden vuoden ajan viimeisestä komission suorituksesta kaikki alkuperäiskappaleet asiakirjoista, jotka osoittavat aiheutuneet kustannukset. Kyseisen liitteen 7 kohdan mukaan komissiolla oli milloin tahansa mahdollisuus pyytää mainitun tuen saajaa toimittamaan itselleen kertomuksia töiden edistymisestä ja/tai saavutetuista teknisistä tuloksista ja mainitun liitteen 8 kohdan mukaan mainitulla tuensaajalla oli velvollisuus ilman oikeutta lisämaksuun säilyttää yhteisön käytettävissä hankkeen toteuttamisen ansiosta saavutetut tulokset. Lopuksi tässä liitteessä II olevassa 10 kohdassa täsmennettiin pääasiallisesti, että jos kyseisessä liitteessä mainittuja edellytyksiä ei noudateta tai jos ryhdytään toimenpiteisiin, joita ei ole suunniteltu liitteessä I, komissio voi toteuttaa kyseisen tuen pidättämisen, vähentämisen tai peruuttamisen ja vaatia jo maksetun osuuden palauttamista, missä tapauksessa mainitun tuen saajalla oli oikeus ensin esittää huomautuksensa komission vahvistamassa määräajassa.

12 Vuosina 1993 ja 1995 komissio suoritti CMV:lle kaksi ennakkoa, joista ensimmäinen vastasi noin 40:tä prosenttia ja toinen noin 30:tä prosenttia yhteisön tuesta hankkeelle. CMV puolestaan maksoi RDS:lle määrät, jotka vastasivat sellaisten hankkeen toimenpiteiden kustannuksia, jotka tämän oli määrä toteuttaa.

13 CMV lähetti joulukuussa 1994 komissiolle ensimmäisen kertomuksen hankkeen edistymisestä ja siihen mennessä toteutetuista toimenpiteistä aiheutuneista kustannuksista sekä kesäkuussa 1997 loppukertomuksen hankkeen toteutuksesta. Se vahvisti näissä kertomuksissa erityisesti, että sillä oli aiheutuneita menoja vastaavat maksutositteet ja että jo toteutetut toimenpiteet olivat myöntämispäätöksen liitteessä I kuvattujen mukaisia.

14 Komissio ilmoitti 12.8.1997 CMV:lle ryhtyneensä kaikkien asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4256/88 (EYVL L 374, s. 25), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2085/93 (EYVL L 193, s. 44), 8 artiklan mukaisesti rahoitettujen hankkeiden — mukaan lukien hanke — yleiseen tekniseen ja kirjanpidolliseen tarkastukseen. Se pyysi CMV:tä myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 5 kohdan mukaisesti esittämään luettelon kaikista hankkeen toteuttamisen yhteydessä suoritettuja tukikelpoisia menoja koskevista tositteista sekä oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikista näistä tositteista.

15 Kun komissio oli vastaanottanut tiettyjä CMV:ltä peräisin olevia asiakirjoja, se ilmoitti 6.3.1998 päivätyllä kirjeellään CMV:lle aikomuksestaan tehdä paikan päällä hankkeen toteuttamista koskeva tarkastus, joka suoritettiin CMV:n osalta 23.–25.3.1998 ja RDS:n osalta 4.–6.5.1998.

16 Komissio ilmoitti 22.3.1999 päivätyllä kirjeellään CMV:lle, että se oli asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan mukaisesti tehnyt hankkeeseen liittyvää taloudellista tukea koskevan tutkimuksen ja että kyseisen tutkimuksen tuotua esiin seikkoja, jotka voivat olla sääntöjenvastaisuuksia, se oli päättänyt aloittaa mainitussa 24 artiklassa ja myöntämispäätöksen liitteessä II olevassa 10 kohdassa tarkoitetun menettelyn. Komissio täsmensi kyseisessä kirjeessä, josta se oli osoittanut jäljennöksen RDS:lle, nämä eri seikat niin, että se oli eritellyt toimenpiteet, joista CMV oli vastuussa, ja toimenpiteet, joista RDS oli vastuussa.

17 Komissio peruutti peruuttamispäätöksellä, joka oli osoitettu Italian tasavallalle ja CMV:lle sekä annettu tiedoksi jälkimmäiselle 21.8.2000, asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan nojalla hankkeelle myönnetyn taloudellisen tuen ja vaati CMV:tä palauttamaan jo suoritetun määrän kokonaisuudessaan.

18 Komissio luetteli peruuttamispäätöksen yhdeksännessä perustelukappaleessa joukon asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia. Nämä sääntöjenvastaisuudet koskivat yhtäältä RDS:n ja toisaalta CMV:n toteuttamia toimenpiteitä.

19 CMV vaati 14.9. ja 2.10.2000 päivätyissä kirjeissään RDS:ää palauttamaan summat, jotka CMV oli suorittanut sille hankkeen toteuttamista varten. Tähän vaatimukseen 20.10.2000 antamassaan vastauksessa RDS totesi lähinnä, ettei peruuttamispäätös ollut sen mielestä perusteltu.

III Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

20 CMV nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.11.2000 toimittamallaan kirjelmällä kumoamiskanteen.

21 Se esitti neljä kanneperustetta kyseisen kanteen tueksi. Ensimmäinen koski syrjintäkiellon periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, koska komissio ei ollut rajannut taloudellista tukea koskevaa palauttamisvaatimustaan summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka CMV:n oli tarkoitus toteuttaa. Toinen kanneperuste perustui virheisiin, jotka komissio oli tehnyt todetessaan CMV:n itsensä vastuulla olleen hankkeen osan toteuttamiseen vaikuttavia eri sääntöjenvastaisuuksia, sekä perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin ja puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen. Kolmas kanneperuste koski suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ja asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan rikkomista, koska komissio on vaatinut palauttamaan kokonaisuudessaan mainitun tuen, joka oli myönnetty CMV:n toimenpiteiden toteuttamista varten. Lopuksi neljännessä kanneperusteessa vedottiin harkintavallan väärinkäyttöön. CMV vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan peruuttamispäätöksen ja velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Italian tasavalta osallistui asian käsittelyyn ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa väliintulijana tukeakseen CMV:n vaatimuksia.

23 Yhteisöjen tuomioistuimella olevasta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että RDS on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin aikana ollut konkurssimenettelyn kohteena.

24 Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi peruuttamispäätöksen siltä osin kuin komissio ei ollut rajannut taloudellista tukea koskevaa palauttamisvaatimustaan summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka CMV:n oli itse tarkoitus toteuttaa.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tältä osin, että komissiolla oli kyllä oikeus nimetä päävastuullinen, jolle sääntöjenvastaisuuksien tapahtuessa kuului suorittujen summien palauttaminen kokonaisuudessaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan oli kuitenkin otettava huomioon, että mahdollinen taloudellisen tuen palauttamisvelvollisuus saattoi johtaa vakaviin seurauksiin kyseessä olevien osapuolten kannalta. Näin ollen oikeusvarmuuden periaate edellytti, että sopimuksen noudattamiseen sovellettava lainsäädäntö on riittävän selvä ja täsmällinen, jotta kyseiset osapuolet voivat yksiselitteisesti tuntea oikeutensa ja velvollisuutensa ja ryhtyä sen mukaisesti toimenpiteisiin eli käsiteltävän asian yhteydessä sopia ennen mainitun tuen myöntämistä asianmukaisista yksityisoikeudellisista keinoista, joiden avulla ne voivat suojata taloudelliset etunsa toisiinsa nähden. Myöntämispäätöksen sanamuoto ei ollut nyt käsiteltävässä asiassa kuitenkaan niin selvä, että CMV:n olisi pitänyt katsoa olevansa yksin vastuussa ennakkojen palauttamisen osalta. Tämä oli syy siihen, että CMV:lle osoitettu kaikkia suoritettuja summia koskeva palauttamisvaatimus oli ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen muilta osin ja määräsi, että asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Se katsoi, että komissio oli perustellusti riitauttanut CMV:n esittämät menoja koskevat tositteet ja että komissiolla oli näin ollen oikeus vaatia CMV:tä palauttamaan sille maksettu osa ennakoista.

IV Oikeudenkäyntimenettely yhteisöjen tuomioistuimessa

27 CMV valitti yhteisöjen tuomioistuimeen 28.5.2003.

28 Komissio teki 22.8.2003 päivätyssä vastineessaan vastavalituksen.

29 Italian tasavalta ei ole esittänyt huomautuksia valituksen käsittelyn yhteydessä.

V Pää- ja vastavalituksissa esitetyt vaatimukset

30 CMV vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä vahvistetaan peruuttamispäätös ja ratkaisee riidan lopullisesti siten, että kyseinen päätös kumotaan kokonaan, sekä

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

31 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää CMV:n valituksen

— vastavalituksen perusteella kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin sillä kumotaan peruuttamispäätös sikäli "kuin komissio ei ole rajoittanut tuen palauttamista koskevaa vaatimustaan summiin, jotka vastaavat sitä osuutta hankkeesta, joka kantajan itsensä oli myöntämispäätöksen mukaan toteutettava", ja

— velvoittaa CMV:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

VI Valitukset

32 Vastavalitus on syytä tutkia ennen päävalitusta.

A *Vastavalitus*

33 Komissio vetoaa vastavalituksensa tueksi kahteen valitusperusteeseen.

1. Vastavalituksen ensimmäinen valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

34 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut virheellisesti suhteellisuusperiaatetta sellaisessa tilanteessa, jossa komissiolla ei myöntämis-

päätöksen oikean tulkinnan perusteella ole lainkaan harkintavaltaa. Komissio katsoo, että tämän päätöksen mukaan kyseisen tuen "saaja" oli CMV, ja RDS oli pelkästään toinen hankkeen toteutuksesta vastuussa oleva järjestö. Mainitussa päätöksessä velvoitetaan komissio tietyissä olosuhteissa perimään koko tuki takaisin pelkästään CMV:ltä. RDS:ään kohdistuva takaisinperintäyritys olisi näin ollen ollut lainvastainen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama myöntämispäätöksen arviointi on virheellinen, sillä vaikka se on tutkinut tiettyjä kyseisen päätöksen säännöksiä, se on arvioinut jokaista niistä erikseen, kun näitä säännöksiä olisi pitänyt tutkia myös kokonaisuutena.

35 CMV katsoo, että myöntämispäätöksen liitteen II säännösten sisältö — tarkastellaanpa niitä erikseen tai kokonaisuutena — ei ole sellainen, että sillä tarjottaisiin asianomaisille osapuolille yksiselitteinen ja riittävän selvä kuva niiden velvollisuuksista ja vastuista. Lisäksi ei ole mitenkään mahdollista, että komissio olisi mainitun päätöksen nojalla velvollinen toimimaan yksin CMV:tä vastaan.

b) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

36 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 52 kohdassa, sovellettavassa lainsäädännössä ei täsmennetä — myönnettäessä taloudellista tukea hankkeelle, jonka toteuttaminen on useamman osapuolen tehtävänä — sitä, miltä näistä osapuolista komissio voi vaatia tai sen on vaadittava tuen palauttamista, jos yksi tai useampi niistä on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin hankkeen toteuttamisessa.

37 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 54–64 kohdassa tutkinut, oliko myöntämispäätöksen ja sen liitteiden sanamuoto — mahdollisen taloudellisen tuen palauttamisvelvollisuuden vakavat seuraukset asianomaisille osapuolille huomioon ottaen — riittävän selvä ja täsmällinen niin, että kantajan oli huolellisena ja harkitsevana toimijana välttämättä tiedettävä, että hankkeen toteuttamiseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien ilmetessä — olivatpa ne RDS:n tai sen itsensä vastuulla — se oli ainoa osapuoli, joka oli yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa koko myönnetystä tuesta.

38 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioidessaan kunkin osapuolen myöntämispäätöksestä seuraavia oikeuksia ja velvollisuuksia perusteellisesti tutkinut, oliko komissiolla tällä perusteella mahdollisuus vaatia yksin CMV:tä palauttamaan kyseessä oleva taloudellinen tuki, joka oli myönnetty sen ja RDS:n toteuttamia toimenpiteitä varten, komission väitteitä, joiden tarkoituksena on osoittaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut myöntämispäätöksen tietyn säännöksen vain riittämättömästi tai muista erillisenä huomioon, ei voida hyväksyä.

39 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 48 ja 49 kohdassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin esittää tuomionsa 58–64 kohdassa vakuuttavasti, että myöntämispäätös ei kaiken kaikkiaan ollut riittävän selkeä ja täsmällinen CMV:n asettamiseksi yksin taloudelliseen vastuuseen yhteisöön nähden siinä tapauksessa, että hankkeen toteutuksessa tapahtuu sääntöjenvastaisuuksia. Näistä valituksenalaisen tuomion kohdista käy ilmi yhtäältä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikki myöntämispäätöksen tulkintaa koskevat komission väitteet, ja toisaalta, että vastoin komission väitettä se on tutkinut myöntämispäätöksen liitteen II merkitykselliset säännökset kyseisen päätöksen — sen liitteet mukaan lukien — kokonaistarkastelun yhteydessä.

40 Edellä esitetyn perusteella vastavalituksen ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

2. Vastavalituksen toinen valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

41 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on väitetyn suhteellisuusperiaatteen loukkauksen vahvistaessaan tosiasiassa arvostellut myöntämispäätöstä tehtäessä tapahtuneeksi väitettyä oikeusvarmuuden periaatteen loukkausta. Se on näin ollen ylittänyt käsiteltävänään olleen asian objektiiviset rajat.

42 CMV korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole millään tavalla pyrkinyt arvostelemaan myöntämispäätöstä.

b) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

43 On aluksi muistettava, että silloin kun yhteisöjen tuomioistuin päättää toimivallan ylitystä koskevasta asiasta, se ei voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta (ks. yhdistetyt asiat 46/59 ja 47/59, Meroni v. korkea viranomainen, tuomio 14.12.1962, Kok. 1962, s. 783, 801 ja asia 37/71, Jamet v. komissio, tuomio 28.6.1972, Kok. 1972, s. 483, 12 kohta), minkä vuoksi kumoavassa tuomiossa ei voida ylittää sitä, mitä kantaja on vaatinut (asia C-310/97 P, komissio v. AssiDomän Kraft Products ym., tuomio 14.9.1999, Kok. 1999, s. I-5363, 52 kohta).

44 Valituksenalaisen tuomion 55–65 kohdasta käy kuitenkin ilmi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ainoastaan tutkinut, oliko myöntämispäätös riittävän selvä ja täsmällinen niin, että kantajan oli välttämättä tiedettävä, että hankkeen toteuttamiseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien ilmetessä — olivatpa ne RDS:n tai sen itsensä vastuulla — se oli ainoa osapuoli, joka oli yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa koko myönnetystä taloudellisesta tuesta.

45 Valituksenalaisen tuomion 65 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten katsonut, että peruuttamispäätös — siltä osin kuin siinä vaaditaan yksin CMV:ltä mainitun tuen palauttamista kokonaisuudessaan riippumatta hankkeen toteuttamisen sääntöjenvastaisuuksista todellisuudessa aineellisesti vastuussa olevan osapuolen etsimisestä — on suhteeton toimenpide verrattuna CMV:lle sellaisesta palauttamisvaatimuksesta aiheutuneisiin haittoihin, joka koskee jo myönnettyä tukea kokonaisuudessaan.

46 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tutkinut myöntämispäätöksen laillisuutta, vaan se on arvioinut mainittua päätöstä sen ratkaisemiseksi, oliko komissiolla oikeus vaatia yksin CMV:ltä koko kyseessä olevan tuen palauttamista. Vastoin komission väitettä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin tehdessään ole ylittänyt käsiteltävänään olleen asian objektiivisia rajoja.

47 Edellä esitetyn perusteella vastavalituksen toinen valitusperuste on siis hylättävä.

48 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella komission vastavalitus on näin ollen hylättävä.

B *Päävalitus*

49 Valituksensa tueksi CMV vetoaa viiteen valitusperusteeseen. Valituksen sanamuodon mukaan ensimmäinen valitusperuste koskee sitä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole ratkaissut yhtä kanneperustetta. Toinen valitusperuste perustuu suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen ja sen virheelliseen soveltamiseen

sekä valituksenalaisen tuomion sisäiseen epäloogisuuteen. Kolmas valitusperuste koskee asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan ja myöntämispäätöksen rikkomista ja virheellistä soveltamista sekä perustelujen puuttumista ja mainitun tuomion sisäistä epäloogisuutta. Neljäs valitusperuste perustuu komission suorittamissa tarkastuksissa tapahtuneisiin menettelyvirheisiin ja puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen tältä osin. Lopuksi viides valitusperuste koskee asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdan rikkomista ja virheellistä soveltamista sekä suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

50 Päävalituksen osalta on ensimmäiseksi tutkittava CMV:n kolmas valitusperuste. Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin pitää tarkoituksenmukaisena ensimmäisen ja toisen valitusperusteen tutkimista yhdessä. Näiden jälkeen on tutkittava erikseen neljäs ja viides valitusperuste.

1. Päävalituksen kolmas valitusperuste

51 Kolmannessa valitusperusteessaan CMV väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on komission CMV:tä vastaan peruuttamispäätöksessä esittämiä väitteitä tutkiessaan nojautunut asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan virheelliseen ja kohtuuttomaan tulkintaan, kun se on jättänyt huomiotta "seuraamuksen asteittaisuutta" koskevan arviointiperusteen. Kaikkien näiden väitteiden osalta CMV arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta valituksenalaisen tuomion perustelujen virheellisyydestä.

52 Komissio katsoo, että CMV:n tämän valitusperusteen tueksi esittämät väitteet koskevat tosiseikkojen arviointia, ja ne on näin ollen jätettävä tutkimatta. Siltä osin kuin CMV vetoaa sovelletun seuraamuksen ja arvosteltujen sääntöjenvastaisuuksien vakavuuden väliseen suhteettomuuteen komissio katsoo, että tämä väite kuuluu päävalituksen viidennen valitusperusteen yhteyteen.

53 Niiden CMV:n väitteiden tutkimista varten, jotka koskevat komission peruuttamispäätöksessä esittämiä erityisiä väitteitä, on aluksi korostettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut — vastauksena väitteeseen, joka liittyi toimenpiteiden asteittaisuutta koskevaan periaatteeseen — että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa annetaan komissiolle oikeus vaatia yhteisön taloudellisen tuen peruuttamista kokonaisuudessaan ja että komission mainitun tuen vähentämistä koskevien mahdollisuuksien rajoittaminen vain todettuja sääntöjenvastaisuuksia vastaavaan määrään edistäisi taloudellisen tuen hakijoiden petollista toimintaa, koska nämä olisivat vaarassa menettää vain perusteettomasti saadut tukimäärät (ks. vastaavasti asia C-500/99 P, Conserve Italia v. komissio, tuomio 24.1.2002, Kok. 2002, s. I-867, 74, 88 ja 89 kohta).

a) Romana Video -nimisen yhtiön ohjaamaan elokuvaan liittyvät väitteet

54 Peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen kuudennessa luetelmakohdassa todetaan seuraavaa:

"[CMV] on kirjannut ja ilmoittanut Romana Video -nimiselle yhtiölle maksetuksi 98 255 000 [Italian liiraa] (ITL) (50 672 ECU) videon ohjaamisesta hankkeen yhteydessä. Tarkastushetkellä (25.–26.3.1998) oli vielä maksamatta 49 000 000 ITL. [CMV] on ilmoittanut, ettei kyseistä määrää makseta, koska se oli videota koskevien oikeuksien myyntihinta toteuttajayhtiölle. [CMV] on esittänyt todellisuudessa aiheutuneiksi kustannuksiksi määrän, joka oli 49 000 000 ITL:aa liian suuri."

55 Valituksenalaisen tuomion 77 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että myönnetyllä taloudellisella tuella oli tarkoitus rahoittaa tietty prosenttiosuus kyseessä oleville osapuolille hankkeen toteuttamisesta tosiasiassa aiheutuneista kustannuksista.

56 Seuraavassa kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että on selvää, että CMV oli tehnyt Romana Videon kanssa sopimuksen, jonka mukaan se oli antanut kyseisen yhtiön tehtäväksi ohjata elokuvan Valnerinasta, minkä korvauksena on hankkeeseen kirjattu summa eli noin 98 miljoonaa ITL, mutta se on kuitenkin maksanut mainitulle yhtiölle ainoastaan 49 miljoonaa ITL, koska se on samalla sopimuksella myynyt tälle samalle yhtiölle kyseisen tuotteen markkinointioikeudet 49 miljoonan ITL:n summalla.

57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 79 kohdassa, että CMV on tosiasiassa kyseisen hankkeeseen kuuluvan täsmällisen toimen toteuttamisen johdosta vastannut todellisista menoista, jotka vastaavat vain noin puolta hankkeeseen kirjatuista kustannuksista. Mainitun tuomion mukaan komissio on nimittäin voinut perustellusti katsoa, että kyseisten liiketoimien samanaikaisuuden sekä CMV:n ja Romana Videon hankkeen toteuttamisen aikana suorittaman tasauksen johdosta CMV on — sen sijaan, että se olisi tehnyt voittoa kyseisen tuen johdosta saavutetulla tuloksella — todellisuudessa maksanut tämän hankkeeseen kuuluvan toimen toteuttamisesta vain kyseisestä tasauksesta seuraavan summan.

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 80 ja 81 kohdassa, että sellaisten menojen kirjaamista hankkeeseen, joita CMV:lle ei loppujen lopuksi ollut aiheutunut sen toteuttamisesta, voitiin pitää asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena.

59 CMV katsoo kuitenkin, että sillä oli oikeus kirjata kyseiset kustannukset kokonaisuudessaan ja myydä myöhemmin oikeudet kyseessä olevaan elokuvaan.

60 Komissio sitä vastoin väittää, että jokaisen yhteisön tuen vastaanottajan on näytettävä toteen tukikelpoiset menot. CMV ei ole tehnyt tätä mainitun elokuvan toteutuksen osalta.

61 On aluksi huomattava, että — kuten myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 79 kohdassa — CMV katsoo perustellusti, ettei asetuksessa N:o 4253/88 eikä myöntämispäätöksessä nimenomaisesti kielletä tuensaajaa tekemästä voittoa taloudellisen tuen johdosta saavutetuilla tuloksilla.

62 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa, sellaisena voittona, joka ei vähennä aiheutuneita menoja, voidaan kuitenkin pitää ainoastaan voittoa, joka on saatu markkinaehtoisesta kaupasta eikä pelkästä fiktiivisestä liiketoimesta, jonka ainoana tarkoituksena on menojen lisääminen.

63 On todettava, että kysymys siitä, oliko kyseessä olevan elokuvan markkinointioikeuksien myynti Romana Videolle todellinen kauppa vai fiktiivinen liiketoimi, koskee tosiseikkojen arviointia. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy kuitenkin ilmi, että ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen toisaalta määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta, ja toisaalta arvioimaan tätä tosiseikastoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tosiseikaston arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin (ks. erityisesti asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 11.2.1999, Kok. 1999, s. I-769, 29 kohta ja asia C-237/98 P, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, Kok. 2000, s. I-4549, 35 kohta).

64 Tältä osin on muistettava, että CMV ei ole vedonnut tosiseikkojen huomioon ottamiseen vääristyneellä tavalla. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin ei voi tutkia tätä kysymystä käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä.

65 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuin voi sitä vastoin arvioida, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa. CMV:n väitteiden tarkoitus näyttää olevan sen osoittaminen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut ovat ristiriitaiset siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hyväksynyt sen mahdollisuuden, että mainitun tuen johdosta saavutetuilla tuloksilla tehdään voittoa, mutta siitä huolimatta komissio saa pitää elokuvaoikeuksien myyntiä menojen pienennyksenä.

66 Tältä osin on korostettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 79 kohdassa, että komissio oli voinut kyseisten liiketoimien samanaikaisuuden sekä CMV:n ja Romana Videon jo hankkeen toteuttamisen aikana suorittaman tasauksen johdosta perustellusti päätellä, että CMV on tämän yhtiön toteuttaman elokuvan johdosta tosiasiassa vastannut todellisista menoista, jotka vastaavat vain noin puolta hankkeeseen kirjatuista kustannuksista.

67 Tämä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä selvä ja yksiselitteinen toteamus on näin ollen riittävästi perusteltu. Vastoin CMV:n väitettä laillisen liiketoimen mahdollisuudesta ei ole seurauksena, että CMV:n toteuttama liiketoimi on tosiasiasiassa ollut tällainen toimi.

68 CMV toteaa myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 81 kohdassa, että todellisuutta vastaamattomien kulujen kirjaamista on pidettävä kyseessä olevan taloudellisen tuen myöntämisedellytysten ja tällaisen tuen saajalla olevan lojaalisuusvelvoitteen vakavana laiminlyöntinä, ja näin ollen sitä voidaan pitää asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena. Tältä osin CMV korostaa, että myöntämispäätöksen 3 artiklan toisen kohdan säännöksissä, jotka on esitetty valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa, säädetään, että "jos todellisuudessa aiheutuneiden kustan-

nusten määrä johtaa hyväksyttävien kustannusten laskuun verrattuna alkuperäisiin suunnitelmiin, tukea vähennetään suhteellisesti sen loppuosaa maksettaessa". Vaikka elokuvan kustannukset alittaisivat alun perin suunnitellun määrän, asetuksen N:o 4253/88 24 artikla ei CMV:n mukaan soveltuisi, koska tämä tilanne on täysin säännelty myöntämispäätöksen mainituilla säännöksillä.

69 Tältä osin on todettava, että vastoin CMV:n väitettä pelkästään se seikka, että myöntämispäätöksen 3 artiklan toisessa kohdassa varaudutaan tilanteisiin, joissa tosiasiassa aiheutuneet kustannukset alittavat alkuperäiset suunnitelmat, ei merkitse sitä, ettei hankkeen kustannusten lisäämiseksi tarkoitettu fiktiivinen liiketoimi olisi asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 77 kohdassa, yhteisön tukia koskevan perusperiaatteen mukaan yhteisö voi nimittäin tukea ainoastaan todellisuudessa syntyneitä menoja (ks. vastaavasti tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta asia C-55/91, Italia v. komissio, tuomio 6.10.1993, Kok. 1993, s. I-4813, 67 kohta; asia C-253/97, Italia v. komissio, tuomio 28.10.1999, Kok. 1999, s. I-7529, 6 kohta; asia C-153/01, Espanja v. komissio, tuomio 7.10.2004, Kok. 2004, s. I-9009, 66 kohta ja asia C-199/03, Irlanti v. komissio, tuomio 15.9.2005, 26 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Sellaisten menojen kirjaamisella hankkeeseen, jotka eivät ole tosiasiassa aiheutuneet sen toteuttamisesta, loukataan vakavasti kyseistä periaatetta, ja näin ollen sitä voidaan pitää asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena. Myöntämispäätöksen 3 artiklan toisessa kohdassa säädetään mekanismista, joka mahdollistaa tukikelpoisten menojen määrittämisen siinä tapauksessa, että ne osoittautuisivat alkuperäisiä suunnitelmia alhaisemmiksi, mutta siinä ei tarkoiteta tilannetta, jossa hankkeeseen kirjataan kustannuksia, joiden todellista aiheutumista ei ole osoitettu.

70 Näin ollen ne CMV:n väitteet, jotka koskevat Romana Video -yhtiön ohjaamaa elokuvaa, on hylättävä.

b) Henkilöstökustannuksiin liittyvät väitteet

71 Peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen seitsemännessä luetelmakohdassa todetaan seuraavaa:

"[CMV] on kirjannut hankkeeseen 202 540 668 ITL:n (104 455 ECU) määrän kustannuksia, jotka liittyvät viiden henkilön työhön turisti-informaatio-nimisessä hankkeen osassa. Näiden kustannusten osalta [CMV] ei ole esittänyt niiden perusteena olevia asiakirjoja (työsopimuksia, toteutettujen toimenpiteiden yksityiskohtaisia kuvauksia)."

72 Lisäksi peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen yhdeksännessä luetelmakohdassa todetaan seuraavaa:

"[CMV] on ilmoittanut 152 340 512 ITL:n (78 566 ECU) summan henkilöstökustannuksiksi, jotka liittyvät muihin toimintoihin kuin turisti-informaatioon. [Se] ei ole esittänyt asiakirjoja, jotka voisivat osoittaa näiden suoritusten tosiasiallisuuden ja niiden suoran yhteyden hankkeeseen."

73 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, että myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 3 kohdan mukaan "henkilöstökustannusten — — on liityttävä suoraan hankkeen toteuttamiseen ja oltava sen kannalta tarkoituksenmukaisia". Kyseisen tuomion 95 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki johtopäätöksen, ettei komissio ollut tehnyt virhettä katsoessaan, ettei CMV ollut toimittanut sille tositteita, jotka osoittaisivat, että hankkeeseen kirjatut henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia.

74 CMV katsoo esittäneensä riittävät tiedot taulukoissa, joista ilmenevät asianomaisten henkilöiden nimet, näiden henkilöiden hankkeeseen käyttämää aikaa koskeva arvio, heidän palkkansa sekä niistä hankkeen toteuttamisen kannalta aiheutuneet menot. Lisäksi kyseisten menojen perusteltavuus ilmenee sen mukaan jo siitä, että hanke on toteutettu.

75 Komissio vetoaa tältä osin valituksenalaisen tuomion 94 kohtaan, jonka mukaan CMV:n on osoitettava — sen lisäksi, että hanke, sellaisena kuin komissio on sen hyväksynyt myöntämispäätöksessä, on käytännössä oikein toteutettu — että kaikkia yhteisön tuen osia vastaa tosiasiallinen suoritus, joka oli välttämätön hankkeen toteuttamisen kannalta.

76 Ensinnäkin yhteisö voi tukea ainoastaan todellisuudessa syntyneitä menoja, kuten on todettu tämän tuomion 69 kohdassa. Näin ollen — jotta komissio voisi harjoittaa valvontaansa — yhteisön taloudellisten tukien saajien on kyettävä osoittamaan sellaisiin hankkeisiin kirjattujen kustannusten tosiasiallisuus, joita varten tällaisia tukia on myönnetty. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, se, että mainittujen tukien hakijat ja saajat toimittavat luotettavia tietoja, on siis välttämätöntä sen valvonta- ja todistejärjestelmän asianmukaisen toiminnan kannalta, joka on otettu käyttöön tuen myöntämisedellytysten täyttymisen tarkistamiseksi (ks. asia C-18/03 P, Vela ja Tecnagrind v. komissio, määräys 25.11.2004, 135 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

77 Toiseksi CMV:n väitettä, jonka mukaan kyseessä olevat kustannukset ovat perusteltuja pelkästään sen seikan johdosta, että hanke on toteutettu, ei voida hyväksyä. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin jo todennut, ettei asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa säädetyt taloudellisen tuen peruuttamista ja perusteettomasti maksetun summan palauttamista koskevia toimenpiteitä ole tarkoitettu ainoastaan tilanteisiin, joissa laiminlyönnit vaarantavat hankkeen toteutuksen tai muuttavat hanketta niin merkittävästi, että hankkeen laatu ja jopa olemassaolo

vaarantuu (ks. vastaavasti em. asia Vela ja Tecnagrind v. komissio, määräyksen 129–134 kohta). Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 94 kohdassa, ettei voida väittää, että kyseisen säännöksen mukaisia seuraamuksia on mahdollista soveltaa ainoastaan silloin, kun rahoitettua toimea ei ole kokonaan tai osittain toteutettu.

78 Edellä esitetystä seuraa, että hankkeen toteuttamisen toteennäyttäminen ei siten riitä erityisen tuen myöntämisen perustelemiseksi. Tuensaajan on sitä vastoin esitettävä näyttö siitä, että hänelle on aiheutunut henkilöstömenoja kyseessä olevan tuen myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

79 Kysymys siitä, ovatko CMV:n henkilöstökustannuksista esittämät tositteet riittäviä näiden vaatimusten kannalta, koskee kuitenkin tosiseikkojen arviointia, joka tämä tuomion 63 kohdassa esitetyistä syistä ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin muutoksenhaun yhteydessä.

80 Perusteluvelvollisuuden noudattamisen osalta riittää sen toteaminen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 91–93 kohdassa esittänyt, että CMV:n toimittamat tositteet eivät riittäneet osoittamaan henkilöstökustannusten liittymistä hankkeeseen eivätkä ne myöskään mahdollistaneet kustannusten tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Tällaisessa toteamuksessa perustellaan oikeudellisesti riittävällä tavalla ne syyt, joiden takia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, ettei henkilöstökustannuksista ollut esitetty riittäviä tositteita.

81 Näin ollen henkilöstökustannuksia koskevat CMV:n väitteet on hylättävä.

c) Yleisiin kustannuksiin liittyvät väitteet

82 Peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen kymmenennessä luetelmakohdassa todetaan seuraavaa:

"[CMV] on kirjannut hankkeeseen 31 500 000 ITL:n (26 302 ECU) määrän, joka vastaa yleisiä kustannuksia (kahden toimiston vuokraaminen, lämmitys, sähkö, vesi ja siivous). Kyseistä kirjausta ei ole voitu perustella minkään tyyppisellä asiakirjalla."

83 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi valituksenalaisen tuomion 105 kohdassa tältä osin, että komission toteama yleisiin kustannuksiin liittyvä sääntöjenvastaisuus koskee ainoastaan kustannuksia, jotka liittyivät CMV:n hallinnassa jo ennen kyseessä olevan tuen myöntämistä olleiden tilojen käyttöön hanketta varten. Kyseisen tuomion 106 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi — muistutettuaan, että myönnetyllä tuella oli tarkoitus rahoittaa tietty prosenttiosuus kyseessä oleville osapuolille hankkeen toteuttamisesta tosiasiassa aiheutuneista kustannuksista — että komissio on voinut vilpillisten menettelytapojen ehkäisemiseksi katsoa, että yleiset kustannukset — sellaiset kuin ne, jotka CMV on käsiteltävässä asiassa kirjannut — eivät tosiasiassa olleet yhteydessä hankkeen toteuttamiseen, vaan ne olivat kustannuksia, joista tuensaajan olisi pitänyt vastata joka tapauksessa tavanomaisen toimintansa johdosta ja riippumatta tämän hankkeen toteuttamisesta. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi mainitun tuomion 107 kohdassa, ettei komissio ollut tehnyt virhettä katsoessaan, että näiden kustannusten kirjaaminen oli asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus.

84 CMV korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tältä osin rajoittunut hyväksymään komissiolta peräisin olevan oletuksen, vaikka sen olisi pitänyt vaatia

todisteita siitä, että menoja ei ollut todellisuudessa syntynyt. CMV:n mukaan valituksenalaisen tuomion 106 ja 107 kohta tarkoittaa sitä, että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus voi perustua pelkästään komission epäilykseen.

85 On kuitenkin todettava, että CMV jättää näin huomioimatta sen, että sillä oli tämän tuomion 76 kohdassa esitetyistä syistä velvollisuus perustella, että kirjatut menot liittyivät hankkeen toteutukseen ja olivat sen kannalta tarkoituksenmukaisia.

86 Velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmeneviä taloudellisia edellytyksiä on, samalla tavalla kuin velvollisuus todella toteuttaa hanke, tuensaajan keskeinen sitoumus ja siten yhteisön taloudellisen tuen myöntämisedellytys (ks. vastaavasti em. asia Vela ja Tecnagrind v. komissio, määräyksen 135 kohta).

87 Tästä seuraa, että sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli todennut komission voineen katsoa, että kyseessä olevat yleiset kustannukset eivät tosiasiassa liittyneet hankkeen toteutukseen, mikä on tosiseikkoja koskeva toteamus, joka ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin nyt käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä, se totesi perustellusti, että näiden menojen kirjaaminen oli asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus.

88 Näin ollen yleisiä kustannuksia koskevat CMV:n väitteet on hylättävä.

d) Konsultointikustannuksiin liittyvät väitteet

89 Komissio totesi peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen kahdeksannessa luetelmakohdassa seuraavaa:

"[CMV] on kirjannut hankkeeseen 85 000 000 ITL:n (43 837 ECU) määrän, joka vastaa Mauro Brozzi e Associati SAS -nimisen [konsulttitoimiston] veloittamia konsultointikustannuksia. Kyseisiä kustannuksia ei ole tuettu tositeasiakirjoilla, jotka mahdollistaisivat toimitettujen palveluiden tosiasiallisuuden ja täsmällisen luonteen vahvistamisen."

90 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 117 kohdassa, ettei CMV ollut osoittanut, että komissio oli tehnyt virheen katsoessaan, ettei kyseessä olevia konsultointikustannuksia ollut perusteltu asiakirjoilla, jotka olisivat mahdollistaneet suoritettujen palveluiden tosiasiallisuuden ja täsmällisen luonteen osoittamisen. Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että komissio oli kyseisen syyn johdosta perustellusti todennut asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitetun sääntöjenvastaisuuden tapahtumisen.

91 CMV vetoaa valituksenalaisen tuomion perustelujen puuttumiseen tältä osin. Sen mukaan CMV:n ja konsulttitoimisto Mauro Brozzi e Associatin välillä allekirjoitetusta sopimuksesta käy ilmi, että neljä viidesosaa suunnitelluista suorituksista on kiistattomasti toimitettu.

92 Tältä osin on todettava, että CMV ei ole esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle mitään sellaista seikkaa, joka näyttäisi toteen perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin. Tämän velvollisuuden väitettyä laiminlyöntiä koskevan väitteen varjolla se nimittäin

vaatii pääasiassa uutta tosiseikkojen arviointia, vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei tämän tuomion 63 kohdassa esitetyistä syistä ole toimivaltainen suorittamaan sitä muutoksenhaun yhteydessä.

93 Näin ollen mainittuja konsultointikustannuksia koskevat CMV:n väitteet on hylättävä.

e) Kastelujärjestelmään liittyvät väitteet

94 Komissio on todennut peruuttamispäätöksen yhdeksännen perustelukappaleen yhdennessätoista luetelmakohdassa seuraavaa:

"Spelttivehnän ja tryffeleiden kasvatus -nimisen toimen yhteydessä on [myöntämispäätöksessä] suunniteltu toteutettavaksi investointeja, jotka koskevat kastelujärjestelmien parantamista tryffelinkasvatusta varten ja joiden määrä on 41 258 ECU. Näitä investointeja ei ole toteutettu ja komissiolle ei ole esitetty mitään selitystä tältä osin."

95 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 126–129 kohdassa tältä osin, ettei CMV ollut esittänyt tositteita tällaisia investointeja vastaavista kustannuksista, ja se teki tämän jälkeen johtopäätöksen, ettei komissio ollut tehnyt virhettä arvioidessaan kantajan jättäneen osoittamatta, että mainitut investoinnit oli tosiasiassa toteutettu.

96 CMV väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon sen kanteen tueksi esitettyä asiantuntijalausuntoa. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi arvostella CMV:tä siitä, ettei se ole kyennyt useiden vuosien jälkeen perustemaan kustannuksia, jotka olivat aiheutuneet kolmansien osapuolten toteuttamista kiireellisistä kastelutoimenpiteistä kesinä, joille oli tyypillistä suuri kuivuus.

97 Valituksenalaisen tuomion 129 kohdasta käy ilmi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustanut arviointinsa tältä osin johtopäätökseen, jonka mukaan "komissio ei ol[lut] tehnyt virhettä arvioidessaan kantajan jättäneen osoittamatta, että kastelujärjestelmän osalta suunnitellut investoinnit o[li] tosiasiassa toteutettu". Kuten tämän tuomion 76 kohdasta käy ilmi, ainoastaan asianmukaisesti perustellut menot ovat tukikelpoisia. On selvää, ettei CMV ole esittänyt näitä investointeja vastaavia tositteita. Niiden esittämisen väitetyn vaikeuden osalta on viitattava myöntämispäätöksen liitteessä II olevaan 6 kohtaan, jonka mukaan kyseessä olevan taloudellisen tuen saajan on säilytettävä kaikki tositteet ja annettava ne komission käyttöön. Kuten julkisasiamies on perustellusti todennut ratkaisuehdotuksensa 91 kohdassa, CMV:n ei olisi pitänyt kirjata näitä kustannuksia, mikäli sillä ei ollut tarvittavia tositteita käytettävissään.

98 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esitetyn asiantuntijalausunnon osalta valituksenalaisen tuomion 121 kohdasta käy ilmi, että se koskee ainoastaan sitä kysymystä, oliko ilmaisu "varakastelujärjestelmä", jota käytettiin tämän erityisen hankkeen yhteydessä, ymmärrettävä CMV:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämällä tavalla ja olivatko vastaavat kustannukset yhteensopivia niiden hintojen kanssa, joita tavallisesti noudatetaan EMOTR:n yhteydessä toteutettavissa toimenpiteissä. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 90 kohdassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole mainitun tuomion 129 kohdassa kuitenkaan ratkaissut sitä, mitä toimenpiteitä myöntämispäätöksen mukaan oli toteutettava.

99 Näin ollen kastelujärjestelmää koskevat CMV:n väitteet on hylättävä.

100 Edellä esitetyn perusteella päävalituksen kolmas valitusperuste on siis hylättävä.

2. Päävalituksen ensimmäinen ja toinen valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

101 Ensimmäisessä valitusperusteessaan CMV näyttää väittävän, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin — rajatessaan tutkintansa siihen kysymykseen, oliko komissiolla oikeus vaatia CMV:ltä koko kyseessä olevan taloudellisen tuen palauttamista — ei ole arvioinut suhteettomuutta ja syrjintää koskevaa riskiä, joka sen mukaan seuraa RDS:n mahdollisesti tekemien sääntöjenvastaisuuksien "lukemisesta" sen syyksi, vaikka sillä ei ole mahdollisuutta vastata RDS:ää vastaan esitettyihin väitteisiin ja vaikka sääntöjenvastaisuudet, joista CMV:tä arvostellaan, eivät vastaa edes 29:ää prosenttia hankkeen kustannuksista.

102 Toisessa valitusperusteessaan CMV väittää, että koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli todennut pelkästään CMV:hen kohdistetun koko mainitun tuen palauttamisvaatimuksen suhteettomuuden, sen olisi pitänyt kumota peruuttamispäätös kokonaisuudessaan eikä pelkästään osittain ja tarkastella CMV:n asemaa uudelleen pelkästään niiden sääntöjenvastaisuuksien valossa, joista CMV:tä itseään arvosteltiin.

103 Komissio katsoo, että ensimmäinen valitusperuste on jätettävä tutkimatta joko sen takia, että se on epäselvä, tai sen takia, että CMV:llä ei ole intressiä sen esittämiseen. Toissijaisesti siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että ensimmäinen valitusperuste voidaan ottaa tutkittavaksi ja että se on perusteltu, komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan pääasian ja hylkäämään CMV:n esittämät perustelut.

104 Toisen valitusperusteen osalta komissio huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimenomaisesti todennut koko taloudellisen tuen peruuttamisen lailliseksi ja rajoittunut jakamaan palauttamisvelvollisuuden eri tavalla kuin peruuttamispäätöksessä. Se vetoaa tältä osin prosessiekonomiaa ja hallinnon taloudellisuutta koskeviin yleisiin periaatteisiin väittäessään, että tämä valitusperuste on perusteeton, sillä siinä tapauksessa, että mainittu päätös olisi kumottu kokonaisuudessaan, olisi ollut tarpeen tehdä uusi päätös, jossa olisi pääasiallisesti toistettu peruuttamispäätöksen sisältö.

b) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

i) Päävalituksen ensimmäisen valitusperusteen tutkittavaksi ottaminen

105 Aluksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 225 artiklasta, yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdasta seuraa, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perusteet ja perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi (ks. mm. asia C-352/98, Bergaderm ja Goupil, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 34 kohta; asia C-248/99 P, Ranska v. Monsanto ja komissio, tuomio 8.1.2002, Kok. 2002, s. I-1, 68 kohta ja asia C-41/00 P, Interporc v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. I-2125, 15 kohta).

106 Kyseisissä säännöksissä asetettua perusteluvelvollisuutta ei siten täytä sellainen valitus, jossa vain kerrataan tai toistetaan sanasta sanaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitetyt perusteet ja perustelut, mukaan luettuina sellaiset, joiden pohjana olevien tosiseikkojen osalta tämä tuomioistuin on tosiseikastoa määrittäessään nimenomaisesti omaksunut eri näkemyksen (ks. mm. asia

C-174/97 P, FFSA ym. v. komissio, määräys 25.3.1998, Kok. 1998, s. I-1303, 24 kohta ja em. asia Interporc v. komissio, tuomion 16 kohta). Tällaisella valituksella pyritään tosiasiassa ainoastaan siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetty kanne tutkitaan uudelleen, mikä ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan (ks. asia C-26/94 P, X v. komissio, määräys 26.9.1994, Kok. 1994, s. I-4379, 13 kohta ja em. asia Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomion 35 kohta).

107 Jos valittaja kuitenkin riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemän yhteisön oikeuden tulkinnan tai soveltamisen, ensimmäisessä oikeusasteessa tutkittuja oikeuskysymyksiä voidaan käsitellä uudelleen valituksen yhteydessä (ks. asia C-210/98 P, Salzgitter v. komissio, tuomio 13.7.2000, Kok. 2000, s. I-5843, 43 kohta). Muutoksenhakumenettelyn tarkoitus jäisi nimittäin osaksi toteutumatta, jollei valittaja voisi tällä tavoin perustaa valitustaan perusteisiin ja perusteluihin, jotka on esitetty jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (ks. mm. asia C-345/00 P, FNAB ym. v. neuvosto, määräys 10.5.2001, Kok. 2001, s. I-3811, 30 ja 31 kohta; asia C-321/99 P, ARAP ym. v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok. 2002, s. I-4287, 49 kohta ja em. asia Interporc v. komissio, tuomion 17 kohta).

108 Komissio väittää nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, että valituksen ensimmäisen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat siitä syystä, ettei se ole selkeyttä ja täsmällisyyttä koskevien vähimmäisvaatimusten mukainen. Komission mukaan ensimmäistä valitusperustetta voidaan tulkita vähintään kahdella tavalla.

109 Tältä osin on todettava yhtäältä, että ensimmäisellä valitusperusteella on kokonaisuutena tarkasteltuna tarkoitus kyseenalaistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi niistä oikeuskysymyksistä, joita se on käsitellyt ensimmäisenä oikeusasteena ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä, ja toisaalta, että CMV ilmoittaa täsmällisesti tietyt kohdat, joiden osalta valituksenalaisen tuomion kumoamista vaaditaan.

110 CMV:n ensimmäisen valitusperusteensa tueksi yhteisöjen tuomioistuimessa esittämät perustelut eivät tosin ole täysin yksiselitteisiä erikseen tarkasteltuina.

Ensimmäistä valitusperustetta tukevat perustelut ovat — luettaessa niitä yhdessä päävalituksen toisen valitusperusteen kanssa — kuitenkin riittävän selkeät täyttääkseen vaatimukset, jotka asetetaan EY 225 artiklassa, yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisessä kohdassa ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

111 On nimittäin ilmeistä, että kahdessa ensimmäisessä valitusperusteessaan CMV väittää, että siihen kohdistuva ankara seuraamus eli kyseessä olevan taloudellisen tuen peruuttaminen kokonaisuudessaan määrättiin RDS:n vastuulla olevien sääntöjenvastaisuuksien johdosta ja että näin ollen peruuttamispäätös olisi pitänyt kumota kokonaisuudessaan sen takia, että se oli virheellisesti asetettu vastuuseen hankkeen osista, joiden toteuttaminen kuului RDS:lle, ja CMV:n asemaa olisi pitänyt tarkastella uudelleen pelkästään niiden sääntöjenvastaisuuksien valossa, joista sitä itseään arvosteltiin.

112 CMV esittää siis perustelunsa kahdessa osassa: ensimmäisellä valitusperusteella on tarkoitus osoittaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole arvioinut mahdollisuutta, että CMV:lle on määrätty seuraamus, jonka ankaruus perustuu osittain sääntöjenvastaisuuksiin, joista RDS:ää arvostellaan, kun taas toisella valitusperusteella on tarkoitus osoittaa, että ne sääntöjenvastaisuudet, joista sitä arvostellaan, eivät ole oikeassa suhteessa sen seuraamuksen ankaruuteen, jota taloudellisen tuen peruuttaminen kokonaisuudessaan merkitsi ja joka perustui suurelta osin sääntöjenvastaisuuksiin, joista arvosteltiin RDS:ää, jotka koskivat noin 70:tä prosenttia kyseessä olevista kustannuksista ja joiden osalta CMV:lle ei ole annettu mahdollisuutta esittää vastausta.

113 Päävalituksen ensimmäistä valitusperustetta ei näin ollen ole jätettävä tutkimatta selkeyden ja täsmällisyyden puutteen takia.

114 Komissio vetoaa myös puolustuksessaan CMV:n puuttuvaan intressiin vedota ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kanneperusteen väitettyyn ratkaisematta jättämiseen, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa pääasiallisesti hyväksynyt mainitun kanneperusteen ja tästä syystä alentanut huomattavasti CMV:lle määrätyn taloudellisen seuraamuksen määrää.

115 Tämän seikan osalta riittää sen toteaminen, että sen tulkinnan mukaan, joka on tämän tuomion 111 ja 112 kohdassa esitetyllä tavalla annettava valituksen ensimmäiselle valitusperusteelle, tämä ensimmäinen valitusperuste koskee tosiasiassa peruuttamispäätöksen kumoamista kokonaisuudessaan eikä sen kumoamista osittain. Tästä seuraa, että vastoin komission väitettä CMV:llä on intressi vedota tähän valitusperusteeseen.

116 Oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan CMV:llä ei ole intressiä vedota päävalituksen ensimmäiseen valitusperusteeseen, ei siten ole perusteltu.

117 Näin ollen on todettava, että tämä valitusperuste voidaan ottaa tutkittavaksi, koska mikään päävalituksen ensimmäistä valitusperustetta vastaan esitetyistä oikeudenkäyntiväitteistä ei ole perusteltu.

ii) Päävalituksen ensimmäisen ja toisen valitusperusteen perusteltavuus

118 CMV:n kirjelmistä käy ilmi, että sen ensimmäinen ja toinen valitusperuste, jotka on esitetty tämän tuomion 111 ja 112 kohdassa, perustuvat olettamukseen, jonka mukaan päätökseen, jolla CMV:ltä vaadittiin taloudellisen tuen palauttamista kokonaisuudessaan, ovat vaikuttaneet sääntöjenvastaisuudet, joista on arvosteltu pelkästään RDS:ää, joten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisella tuomiolla — ollessaan kumoamatta peruuttamispäätöstä kokonaisuudessaan — mahdollistanut sen, että CMV:n vastuulle jää perusteettomasti sääntöjenvastaisuuksia, joista yksin RDS on vastuussa.

119 On kuitenkin todettava, että CMV jättää näin huomioimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättelyn ja valituksenalaisen tuomion seuraukset.

120 On nimittäin aluksi muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensimmäistä kanneperustetta tutkiessaan todennut, että kun otetaan huomioon koko kyseessä olevan tuen palauttamista koskevasta vaatimuksesta CMV:lle aiheutuvat vakavat seuraukset ja myöntämispäätöksen selkeyden ja täsmällisyyden puute, komissio oli rikkonut suhteellisuusperiaatetta, kun se oli vaatinut pelkästään CMV:ltä koko mainitun tuen palauttamista. Se ei kuitenkaan ole lainkaan antanut ymmärtää mainitun kanneperusteen arvioinnin yhteydessä tai missään muussa valituksenalaisen tuomion kohdassa, että RDS:n toiminta olisi vaikuttanut tällaiseen vaatimukseen.

121 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toisen kanneperusteen yhteydessä ja varsinkin valituksenalaisen tuomion 80, 81, 95–97, 107, 117, 129 ja 130 kohdassa päinvastoin erityisesti todennut jokaisen seikan, josta CMV:tä on arvosteltu peruuttamispäätöksessä, olevan asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus. CMV ei ole itsekään koskaan väittänyt, että RDS olisi ollut osallisena jossain näistä sääntöjenvastaisuuksista.

122 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 142–149 kohdassa perustellusti — kuten ilmenee tämän tuomion 53 ja 77 kohdasta — todennut, että tällaiset sääntöjenvastaisuudet huomioon ottaen komissiolla oli oikeus peruuttaa kyseessä oleva taloudellinen tuki siltä osin kuin se liittyi CMV:n vastuulla oleviin hankkeen osiin.

123 Tässä tilanteessa ja prosessiekonomian periaate huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli vapaus kumota peruuttamispäätös ainoastaan siltä osin kuin komissio ei ollut rajoittanut kyseisen tuen palauttamista koskevaa vaatimustaan summiin, jotka vastasivat CMV:lle kuuluvaa osuutta hankkeesta. Siinä tapauksessa, että peruuttamispäätös olisi kumottu kokonaisuudessaan, komission olisi nimittäin pitänyt tehdä CMV:tä koskeva uusi päätös, jossa olisi pääasiallisesti toistettu peruuttamispäätöksen sisältö niiden hankkeen osien osalta, jotka olivat CMV:n vastuulla.

124 Näin ollen ei ole tarpeen ratkaista kysymystä, onko CMV:lle annettu mahdollisuus vastata RDS:ää vastaan esitettyihin väitteisiin, koska tämä kysymys on joka tapauksessa vailla merkitystä nyt tutkittavana olevien valitusperusteiden arvioinnin kannalta. Kyseessä on sitä paitsi tosiseikkojen arviointi, joka ei tämän tuomion 63 kohdassa esitetyistä syistä kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan muutoksenhaun yhteydessä.

125 Näin ollen CMV:n perustelut on hylättävä.

126 Edellä esitetyn perusteella päävalituksen ensimmäinen ja toinen valitusperuste on siis hylättävä.

3. Päävalituksen neljäs valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

127 Neljännessä valitusperusteessaan CMV väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toisen kanneperusteen kolmatta osaa tutkiessaan tulkinnut oikein puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevia perusteluja. Se täsmentää, että kyseiset perustelut eivät koskeneet yleistä mahdollisuutta toimien perustelemiseen, vaan erityisesti komission paikan päällä tekemien tarkastuskäyntien toteuttamistapaa. Sen mukaan on etenkin huomattava, että virheellisesti kyseisestä tarkastustoimenpiteestä ei ole pidetty pöytäkirjaa ja ettei tarkastuksen yhteydessä kopioiduista asiakirjoista ole laadittu luetteloa. CMV täsmentää tältä osin, että tarkastuksen kohteena olevien henkilöiden puolustautumisoikeuksien kunnioittamiseksi tällaisen toimenpiteen pitäisi olla kontradiktorinen ja siitä pitäisi laatia täsmällinen kertomus.

128 Komissio huomauttaa, että sen tarkastajilla ei ollut velvollisuutta laatia pöytäkirjaa paikan päällä ja että tässä tapauksessa mainitussa tarkastuksessa on noudatettu kontradiktorista menettelyä. Kyseisen toimielimen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näiden seikkojen valossa todennut valituksenalaisen tuomion 138 kohdassa, että puolustautumisoikeuksia oli kunnioitettu.

b) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

129 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päättyä tälle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perustavanlaatuinen periaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä. Tämä periaate edellyttää, että henkilöt, joille päätös on osoitettu ja joiden etuihin se merkittävästi vaikuttaa, voivat tehokkaasti ilmaista kantansa (ks. esimerkiksi asia C-32/95 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5373, 21 kohta; asia C-462/98 P, Mediocurso v. komissio, tuomio 21.9.2000, Kok. 2000, s. I-7183, 36 kohta ja asia C-287/02, Espanja v. komissio, tuomio 9.6.2005, Kok. 2005, s. I-5093, 37 kohta).

130 On todettava, ettei puolustautumisoikeuksien kunnioittamisesta eikä asetuksesta N:o 4253/88 seurannut velvollisuutta esittää CMV:lle paikan päällä tehtävän tarkastuskäynnin aikana kertomusta tai luetteloa tämän tarkastuksen yhteydessä kopioiduista asiakirjoista, mikäli CMV:lle oli annettu mahdollisuus riitauttaa — tarvittaessa vääriksi osoittamalla — väitteet, jotka komissio oli esittänyt mainitun tarkastuksen jälkeen.

131 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti — mainitun tarkastuskäynnin toteuttamistapaa korostamatta — tutkinut valituksenalaisen tuomion 134–138 kohdassa, täyttikö CMV:lle näkemyksensä esittämiseen ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä annettu mahdollisuus puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen vaatimukset.

132 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa, että CMV oli huomauttanut komission tarkastajien suorittamia toimia ja haastatteluita koskevan pöytäkirjan puuttumisesta ja erityisesti näiden tilanteiden yhteydessä kopioitujen asiakirjojen luettelon laatimatta jättämisestä.

133 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoi valituksenalaisen tuomion 137 ja 138 kohdassa, että komissio oli antanut CMV:lle riittävän mahdollisuuden osoittaa, että sen toteutettavaksi kuuluneet hankkeen toimet oli moitteettomasti toteutettu, tositteilla, jotka sillä myöntämispäätöksen mukaan oli velvollisuus antaa komission käyttöön.

134 Tämä johtopäätös perustuu tosiseikkojen arviointiin, joka ei tämän tuomion 63 kohdassa esitetyistä syistä kuulu yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin muutoksenhaun yhteydessä.

135 Edellä esitetyn perusteella päävalituksen neljäs valitusperuste on siis hylättävä.

4. Päävalituksen viides valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

136 Viidennessä valitusperusteessaan CMV korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta hylätessään sen kanneperusteen, joka nojautui ristiriitaan yhtäältä arvosteltujen sääntöjenvastaisuuksien luonteen ja rahoituksen päämäärän saavuttamisen ja toisaalta koko kyseessä olevan taloudellisen tuen peruuttamisesta muodostuvan seuraamuksen ankaruuden välillä.

137 Tämän valitusperusteensa tueksi CMV korostaa, ettei ole näytetty toteen, että se on kirjannut hankkeeseen perusteettomia menoja. Lisäksi se korostaa, ettei sillä ollut vilpillistä aikomusta ja ettei se ole toimittanut mitään virheellisiä tietoja. Lopuksi CMV väittää, että sitä voidaan arvostella ainoastaan siitä, ettei se ole yksityiskohtaisesti perustellut omien teknikoidensa käyttöä hankkeessa.

138 Komissio katsoo, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska CMV ei ole lisännyt mitään perusteluihin, joihin se on vedonnut jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Aineellisen kysymyksen osalta kyseinen toimielin korostaa toissijaisesti, että valituksenalaisessa tuomiossa esitetty asiayhteys huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen johtopäätös on tältä osin vallitsevan oikeuskäytännön mukainen.

b) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

139 Tässä valitusperusteessa CMV kyseenalaistaa tavan, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut ja soveltanut suhteellisuusperiaatetta. Näin ollen tämän tuomion 107 kohdassa esitetyistä syistä mainittu valitusperuste voidaan vastoin komission väitettä ottaa tutkittavaksi valitusvaiheessa.

140 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 97 kohdassa, asetuksen N:o 4253/88 24 artiklasta — joka on peruuttamispäätöksen perustana oleva säännös — käy ilmi, että komissiolla ei ole velvollisuutta vaatia taloudellisen tuen palauttamista kokonaisuudessaan, vaan se voi harkinnanvaraisesti päättää tällaisen palautuksen vaatimisesta tai vaatimatta jättämisestä ja tarvittaessa vahvistaa palautettavan osuuden (ks. myös vastaavasti em. asia Irlanti v. komissio, tuomion

27 ja 30 kohta). Kun otetaan suhteellisuusperiaate huomioon, komission on käytettävä tätä harkintavaltaa siten, että palautettaviksi vaadittavat tuet eivät ole suhteettomia tehtyihin sääntöjenvastaisuuksiin nähden.

141 Komissiolla ei kuitenkaan ole velvollisuutta rajoittua vaatimaan ainoastaan niiden tukien palauttamista, jotka ovat osoittautuneet perusteettomiksi mainittujen sääntöjenvastaisuuksien johdosta.

142 Sellaisten tukien palauttamisvaatimus, joita sääntöjenvastaisuudet koskevat vain osittain, voi päinvastoin olla perusteltu yhteisön tukien tehokkaan hallinnoinnin varmistamiseksi ja petollisten menettelyjen ehkäisemiseksi.

143 Tältä osin on muistettava, että yhteisön järjestelmän moitteettoman toiminnan kannalta keskeisten velvoitteiden täyttämättä jättämisestä voidaan rangaista yhteisön säännösten perusteella myönnettävien oikeuksien menettämisellä, kuten tukioikeuden menettämisellä (asia C-104/94, Cereol Italia, tuomio 12.10.1995, Kok. 1995, s. I-2983, 24 kohta).

144 Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että yhteisön varojen tarkoituksenmukaista käyttöä koskevan valvontajärjestelmän moitteettoman toiminnan kannalta on välttämätöntä, että taloudellisen tuen hakijat toimittavat komissiolle luotettavia tietoja, jotka eivät ole omiaan johtamaan tätä harhaan. Vain sillä, että sääntöjenvastaisuuksien seurauksena voi olla tämän tuen poistaminen kokonaan eikä vain mainitun tuen alentaminen tällaisia sääntöjenvastaisuuksia vastaavalla määrällä,

voidaan toteuttaa EMOTR:n varojen hyvän hallinnan edellyttämä varoittava vaikutus (em. asia Conserve Italia v. komissio, tuomion 100 ja 101 kohta).

145 Lisäksi tämän tuomion 77 kohdassa esitetyistä seikoista käy ilmi, ettei myönnetyn rahoituksen tavoitteen saavuttaminen sinällään merkitse, että koko taloudellisen tuen peruuttamisesta muodostuva seuraamus on suhteeton.

146 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut oikeudellista virhettä tekemättä todeta, että yhteisön tukia koskevan politiikan toteuttamisella voidaan perustella tiukkojen muodollisten edellytysten asettaminen menojen kirjaamiselle ja että tältä osin todetuilla sääntöjenvastaisuuksilla voidaan perustella CMV:n vastuulle kuuluneelle hankkeen osalle suoritettujen summien palauttamisvaatimus.

147 Kuten tämän tuomion 137 kohdassa on esitetty, CMV tosin väittää, ettei perusteettomia menoja ole näytetty toteen, ettei sillä ollut vilpillistä aikomusta ja että sitä voidaan arvostella ainoastaan siitä, ettei se ole toimittanut riittävästi tositteita.

148 Nämä väitteet koskevat kuitenkin tosiseikkoja. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut täysimääräisesti huomioon kaikki asianmukaiset tekijät arvioidessaan koko kyseessä olevan tuen peruuttamisen suhteellisuutta, CMV:n esittämiä väitteitä sen osoittamiseksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ottanut tietyn tekijän huomioon riittämättömällä tavalla, ei voida ottaa tutkittavaksi nyt käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä.

149 Vaikka oletettaisiin, että CMV:n voitaisiin katsoa esittävän — korostamalla, ettei se ole toimittanut virheellisiä tietoja eikä salannut tietoja — että asetuksesta N:o 4253/88 seuraa suhteellisuusperiaatteen valossa komissiolle velvollisuus osoittaa sen jonkinlainen vilpillinen aikomus tai että kyseinen periaate edellyttää koko taloudellisen tuen peruuttamista koskevan mahdollisuuden rajoittamista ainoastaan tilanteisiin, joissa taloudellisia edellytyksiä on rikottu petollisesti, tällaisia väitteitä ei voitaisi hyväksyä.

150 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy nimittäin ilmi, että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuuden käsite ei merkitse sitä, että komissiolla olisi velvollisuus osoittaa tuensaajan jonkinlainen vilpillinen aikomus (ks. asia C-222/03 P, APOL ja AIPO v. komissio, määräys 16.12.2004, 58 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Suhteellisuusperiaate ei myöskään edellytä taloudellisen tuen peruuttamismahdollisuuden rajoittamista ainoastaan tapauksiin, joissa rahoituksellisia edellytyksiä on rikottu petollisesti. Lisäksi kyseisen mahdollisuuden rajoittaminen ainoastaan tapauksiin, joissa petollinen rikkominen on näytetty toteen, voisi rohkaista sääntöjenvastaisuuksien tekemiseen (ks. vastaavasti asia C-455/02 P, Sgaravatti Mediterranea v. komissio, määräys 22.3.2004, 39–42 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa ja em. asia APOL ja AIPO v. komissio, määräyksen 59 kohta).

151 Edellä esitetyn perusteella päävalituksen viides valitusperuste on hylättävä.

152 Näin ollen päävalitus on vastavalituksen tavoin hylättävä.

VII Oikeudenkäyntikulut

153 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan silloin, kun valitus on perusteeton tai kun valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista. Saman työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 118 artiklan nojalla muutoksenhakumenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut CMV:n velvoittamista korvaamaan päävalitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut ja CMV on hävinnyt asian tältä osin, se on velvoitettava korvaamaan päävalitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut. Koska CMV on vaatinut komission velvoittamista korvaamaan vastavalitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut ja koska komissio on hävinnyt asian tältä osin, komissio on velvoitettava korvaamaan tähän valitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Päävalitus ja vastavalitus hylätään.

2) Comunità montana della Valnerina velvoitetaan korvaamaan päävalitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut.

3) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan vastavalitukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset